

REPUBLICA MOLDOVA ÎN CONTEXTUL LANSĂRII POLITICII EUROPENE DE VECINĂTATE

Ion GALAJU

Academia de Studii Economice din Moldova

The author of this article analyzes the concept of European Neighbourhood Policy and determines main objective of the European Neighbourhood Policy. Within the European Neighbourhood Policy, neighbouring states act by means of two domains-political and economic. Stages of implementing the European Neighbourhood Policy. The Republic of Moldova is one of the states that participate in the European Neighbourhood Policy.

Uniunea Europeană este o comunitate statală economică, politică, de securitate și de apărare formată din 27 de state membre, care realizează în comun o serie de sarcini specifice prin intermediul politicilor și programelor comunitare.

Uniunea Europeană are o populație de circa 500 de milioane de persoane și un Produs Intern Brut (PIB) de aproape 16,24 trilioane \$ [1,2]. Uniunea Europeană este, a doua putere economică din lume, după SUA, și unul dintre cei mai importanți actori în relațiile politice și de securitate internaționale.

Politica Europeană de Vecinătate (PEV) a apărut ca urmare a aderării la Uniunea Europeană a zece noi state membre în mai 2004 (Cehia, Estonia, Ungaria, Polonia, Slovenia, Cipru, Letonia, Lituania, Malta, Slovacia).

Politica Europeană de Vecinătate consolidează cooperarea economico-comercială, stabilită în baza APC, fiind o politică alternativă celei de extindere, destinată statelor pentru care, pe termen scurt și mediu, nu există perspective de aderare la Uniunea Europeană.

Obiectivele-cheie în domeniile economic și social sunt:

1. Aprofundarea relațiilor comerciale preferențiale, deschiderea piețelor și promovarea investițiilor;
2. Crearea unui cadru unic și clar de relații comercial-economice din perspectiva unei integrări economice parțiale;
3. Obiectivul principal al Politicii Europene de Vecinătate este de a împărtăși beneficiile acestei extinderi cu statele din vecinătatea apropiată (Politica Europeană de Vecinătate include vecinii estici ai Uniunii Europene:
  - 1) Belarus, Ucraina, Moldova;
  - 2) statele din Caucazul de Sud: Georgia, Armenia, Azerbaidjan;
  - 3) statele sud- și est-mediteraneene: Maroc, Alger, Tunisia, Libia, Egipt, Israel, Iordania, Liban, Siria și Autoritatea Palestiniană;
  - 4) Rusia, cu care Uniunea Europeană dezvoltă relații speciale în cadrul unui „parteneriat strategic”), pentru care, pe termen mediu, nu există perspectiva de aderare la Uniunea Europeană.

Politica Europeană de Vecinătate a fost concepută în așa fel încât să evite apariția unor linii de diviziune între Europa extinsă și vecinii acesteia, oferindu-le statelor vecine posibilitatea de a participa la activitățile Uniunii Europene prin intermediul unei colaborări politice și economice mai strânse.

În cadrul Politicii Europene de Vecinătate, statele vecine activează prin două domenii: politic și economic [3].

În domeniul politic, este preconizată intensificarea dialogului politic cu Uniunea Europeană și asistența din partea acesteia pentru consolidarea instituțiilor care garantează democrația și statul de drept. În același timp, se așteaptă o colaborare mai strânsă în domeniul politicii externe și de securitate. Scopul acestei colaborări va fi promovarea priorităților de politică externă a Uniunii Europene ca, de exemplu, eficientizarea activității instituțiilor internaționale și combaterea factorilor comuni de insecuritate – terorismul, contrabanda, crima organizată, conflictele nesoluționate etc.

În domeniul economic, principalele obiective ale PEV sunt consolidarea relațiilor comerciale preferențiale, sporirea asistenței tehnice și financiare, participarea graduală la o serie de programe și politici ale UE, dar și participarea la piața internă a UE, prin aproximarea legislativă și integrarea graduală a relațiilor de transport, energetice și de comunicare.

În principiu, pentru realizarea acestor obiective, statele vecine vor trebui să facă un efort susținut și coerent de realizare a unei serii de reforme complexe. Beneficiile, însă, vor fi considerabile: reformele structurale vor duce la rate de creștere sporite; un climat macroeconomic îmbunătățit și liberalizarea comerțului vor favoriza

mai multe investiții străine directe, iar reformele politice vor contribui la consolidarea instituțiilor și proceselor democratice din aceste state. În scurt timp, statele vor deveni mai eficiente și mai capabile să ofere un nivel mai înalt de trai cetățenilor lor.

Politica Europeană de Vecinătate nu va înlocui relațiile actuale dintre Uniunea Europeană și statele vecine, ci va duce la consolidarea cadrului juridic și instituțional care guvernează aceste relații la momentul actual (în cazul Republicii Moldova – Acordul de Parteneriat și Cooperare și instituțiile create în baza acestuia).

În literatura de specialitate se menționează că Politica Europeană de Vecinătate nu presupune aderarea statelor vecine la UE. Ea este mai curând o politică alternativă celei de extindere, concepută special pentru statele pentru care, pe termen mediu, nu există o perspectivă clară de aderare la Uniunea Europeană. În același timp, Politica Europeană de Vecinătate nu exclude posibilitatea aderării la Uniunea Europeană a statelor vizate, o mare parte din acestea având puternice aspirații europene (ca, de exemplu, Republica Moldova și Ucraina).

În general, extinderea din mai 2004 a fost cea mai mare din istoria Uniunii Europene. Această a dus la creșterea populației la 450 milioane, la un PIB de aproape 10000 miliarde EURO și la creșterea rolului politic, geografic și economic al UE pe continentul european și în întreaga lume.

Practic, extinderea a lăsat în afară hotarelor Uniunii Europene 385 milioane de locuitori ai statelor din vecinătatea imediată. Interdependența politică și economică dintre UE și statele vecine este o realitate. Capacitatea UE de a oferi securitate, stabilitate și prosperare cetățenilor săi nu poate fi concepută fără existența unor relații de bună vecinătate cu statele vecine. Condiția geografică oferă posibilități de a dezvolta comerțul și investițiile transfrontaliere, dar și de a elimina amenințările transfrontaliere – de la terorism la poluarea aerului.

În documentele oficiale, pentru prima dată ideea unei politici speciale a Uniunii Europene pentru noii vecini a fost formulată în Comunicarea Comisiei Europene „**Europa extinsă – vecinătatea: un nou cadru de relații cu vecinii noștri estici și sudici**”, publicată în martie 2003.

Politica Europeană de Vecinătate se realizează în două etape:

1. Prima etapă presupune stabilirea, în strânsă colaborare cu statele vecine, a unei agende de reforme realiste;
2. La cea de a doua etapă, UE oferă asistență pentru realizarea acestora.

La prima etapă – cea de stabilire a unui cadru de reforme, Uniunea Europeană încheie cu statele vecine Planuri de Acțiuni individuale în cadrul Politicii Europene de Vecinătate. Acestea sunt niște documente politice elaborate în comun de ambele părți, care consacră angajamentul acestora de a respecta valorile comune și normale internaționale și de a realiza o serie de reforme politice și economice.

În principiu, **Planurile de Acțiuni** acoperă o serie de domenii de acțiune: dialogul și reforma politică, relațiile comerciale și măsurile de pregătire a partenerilor pentru participarea graduală la piața internă a Uniunii Europene, precum și la politicile comunitare în domeniul afacerilor juridice și interne, energiei, transportului etc. Extinderea relațiilor Uniunii Europene cu vecinii va depinde de măsura în care aceștia vor demonstra în practică atașamentul față de angajamentele asumate.

La etapa a doua, cea de asistență, pentru reforme, statele partenere vor primi asistență tehnică și financiară din partea Uniunii Europene pentru continuarea proceselor de reforme și integrare. După 2007, programele anterioare de asistență (TACIS în cazul Moldovei) au fost înlocuite printr-un program nou – **Instrumentul European de Vecinătate și Parteneriat (IEVP)**.

În general, asistența prin IEVP este acordată pentru necesitățile prioritare ale statelor partenere și pentru implementarea obiectivelor de acțiuni. După datele oficiale, în perioada 2007-2013, se prevede acordarea statelor vecine a circa 15 miliarde de EURO în cadrul acestui nou program, deci aproape de două ori mai mult decât asistența oferită statelor PEV în perioada 2000-2006.

În prezent, Republica Moldova, alături de alte state din fosta Uniune Sovietică, precum Ucraina, Belarus, Georgia, Azerbaidjan și Armenia, este participantă la Politica Europeană de Vecinătate. Începând cu luna mai 2004, Republica Moldova a fost inclusă în Politica Europeană de Vecinătate a Uniunii Europene. Planul de Acțiuni Republica Moldova – Uniunea Europeană a fost semnat la 22 februarie 2005 în cadrul Consiliului de Cooperare Republica Moldova – Uniunea Europeană pentru o perioadă de 3 ani. La 3 aprilie 2008, Comisia Europeană a publicat Raportul de progres privind implementarea Planului de Acțiuni Republica Moldova – Uniunea Europeană, Raportul Sectorial și Comunicarea Comisiei Europene privind evaluarea Politicii Europene de Vecinătate pe parcursul perioadei februarie 2005 – ianuarie 2008.

În cadrul Politicii Europene de Vecinătate are loc o intensificare a dialogului politic Republica Moldova – Uniunea Europeană. În primul an de implementare a Planului de Acțiuni Uniunea Europeană – Republica Moldova, în martie 2005, a fost numit un Reprezentant Special al Uniunii Europene pentru Moldova; în

octombrie 2005 a fost deschisă Delegația Comisiei Europene în Moldova. În același timp, Uniunea Europeană a început să participe, în calitate de observator, la negocierile privind rezolvarea problemei transnistrene în formatul „5+2”. În luna decembrie 2005, luând ca bază Memorandumul de Înțelegere semnat între Comisia Europeană, Moldova și Ucraina, a fost instituită Misiunea Uniunii Europene de Asistență la Frontieră între Moldova și Ucraina (EUBAM), cu mandatul până în luna noiembrie 2009. EUBAM are o mare însemnătate în rezolvarea definitivă a problemei transnistrene.

Un domeniu important, în care au avut loc progrese, este cel al regimului de călătorii reciproce ale cetățenilor ambelor părți. În primul rând, Republica Moldova a anulat, pentru cetățenii Uniunii Europene, obligativitatea deținerii, începând cu 1 ianuarie 2007, a vizelor de intrare pe teritoriul său. Totodată, Uniunea Europeană a inaugurat, pe 25 aprilie 2007, în incinta Ambasadei Ungariei la Chișinău, Centrul Comun de Vize (CCV). Primele țări, care s-au alăturat Centrului Comun de Vize deschis în incinta Ambasadei Ungariei, au fost Austria, Slovenia și Letonia. Mai târziu, la activitatea **Centrului Comun de Vize** au aderat Danemarca și Estonia. În același timp, ele au contribuit la inițierea procesului de aderare la Comunitatea Tratatului Energetic, de creștere a volumului de asistență până în anul 2013, de semnare a acordurilor investiționale cu Banca Europeană de Investiții și cu Banca Europeană pentru Reconstrucții și Dezvoltare.

În anul 2008, Consiliul Uniunii Europene a adoptat două Concluzii privind Republica Moldova, care reiau susținerea pentru apropierea graduală a Republicii Moldova de Uniunea Europeană și confirmă la nivel politic necesitatea inițierii negocierilor asupra **noului Acord de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană**. În principiu, Concluziile confirmă sprijinul Uniunii Europene pentru eforturile țării noastre în rezolvarea problemei transnistrene în formatul „5+2”, respectând integritatea teritorială a Republicii Moldova. Acest progres s-a intensificat în anii 2008-2010, 2012.

La nivel național, dezvoltarea și implementarea reformelor în conformitate cu Agenda pentru Integrarea Europeană este coordonată de Comisia Națională pentru Integrare Europeană condusă de președintele Republicii Moldova. Activitatea Comisiei Naționale este coordonată de Secretariatul acesteia, creat în cadrul Oficiului Guvernului Republicii Moldova. Sarcina Secretariatului este de a monitoriza și asigura implementarea reformelor „europene”. În același timp, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene trebuie să asigure dialogul politic permanent al Republicii Moldova cu instituțiile și statele-membre ale Uniunii Europene.

La etapa actuală, prioritatea pe termen scurt a Republicii Moldova în dialogul său cu statele-membre ale Uniunii Europene, Comisia Europeană și Consiliul Uniunii Europene este negocierea și semnarea unui nou Acord juridic Republica Moldova – Uniunea Europeană, care va merge mai departe de APC și de actuala Politică Europeană de Vecinătate și va fi un **Acord de Asociere la Uniunea Europeană** [4].

În concluzie, participarea Republicii Moldova la Politică Europeană de Vecinătate se înscrie în eforturile mai largi de realizare a obiectivului strategic de integrare europeană a statului nostru. Politică Europeană de Vecinătate deschide noi perspective pentru dezvoltarea unor relații mai strânse cu Uniunea Europeană și pentru apropierea Republicii Moldova de modelul politic și economic european, ceea ce va duce la reglementarea și rezolvarea problemei transnistrene.

Referințe:

1. Sursa: www.cia.gov
2. Dobrescu E. Integrarea economică. - București, 2010, p.48.
3. Chirilă V. Noua Abordare a PEV: mai mult pentru mai mult, dar fără instituții // Timpul (Chișinău), 2011, nr.119 (1562), p.13, 18-19.
4. Negocieri privind Acordul de Asociere a Republicii Moldova // Timpul (Chișinău), 2010, nr.189 (1393), p.1.

Alte surse:

1. Uniunea Europeană și Republica Moldova „Acordul de Parteneriat și Cooperare”, TACIS, 28 noiembrie, 1994, art.1, 2.
2. Moldova și Uniunea Europeană în contextul Politicii Europene de Vecinătate. Realizarea Planului de Acțiuni Uniunea Europeană – Republica Moldova (februarie 2005 – ianuarie 2008). - Chișinău, 2008, p31.
3. Enciu N., Enciu V. Construcția Europeană (1945-2007). - Chișinău, 2007, p.292-313.
4. Planul de Acțiuni Uniunea Europeană – Republica Moldova (Ghid). - Chișinău, 2006, p.20-21.
5. Moldovanu D. (coordonator). Integrarea Europeană a Republicii Moldova. Premise, avantaje și oportunități pierdute. - Chișinău, 2009, p.7-14.

Prezentat la 07.03.2012